

1. Ena takih napak je mnogim možakam lastna, ki gredó živini klast, in v naročji suho mervo prenašaje, tabak pijó, brez de bi se spomnili velike nevarnosti!

2. Po skednjih in podih, kjer ljudjé pri luči mlajijo, v mnogih krajih z gólo svečo svetijo.

3. Déklje so toliko zanikerne, de one, ko zvečer gredó molst, po hlevu z lučjo brez svetilnice hodijo, in jo na kak steber, verh kteriga je polno pajčine in po tléh vse nastljano, obešajo.

4. Velika nevarnost na kmetih ogenj zatrositi, so tudi mačke, ki se pri ognji grejejo, in se, gorkote iskaje, rade tudi s silo v peč splazijo in se v hudi zimi zkorej s herbtam ognja dotikujejo. Če se primeri, de se mački dlaka vname, ona kot hudoba s živim ogljem iz peči treši in zbeži pod streho, ali kamor koli si bodi, de bi se ognja znebila in takó se pogoriše napravi, kakor je Samson zrelo pšenično žetvo Filistejcam pokoncal, ko je nalovljenim lesícam repe zažgal in jih po polji spustil.

Povejte tedaj, ljube Novíce! Ljudém, ki Vas radi poslušajo, de naj se ljudjé toliko škodljivih zanikernost bolj skerbno varjejo, in de naj posebno maček, ki so pri hiši sicer koristne, pri ognji greti ne pušajo!

Podgrivarski.

Silni oginj na Notrajskim.

Na noviga léta dan zvečer je vstal v Beču, vasi Knežke fare — Pfarr Grafenbrunn — oginj, kteriga je huda burja tako čez vso vas razširila, de je v pol uri 65 hiš do tal pogorelo. Le samo 16 hiš je ostalo. Strašin oginj je bil! Strašna je nesreča! Desiravno jih je veliko v bratovšini sv. Florijana, vender nobeden ni za toliko zavarovan, kolikor je poškodovan, kér jih je ta nesreča ravno zdaj zadéla, ko so imeli svoje létne pridelke pod streho. Škoda je cenjena čez 50,000 gold. Jez bližnji sosed te nesrečne vasi, ko svojih sosedov nesrečo dobro poznam, v iménu teh 65 nesrečnih gospodarjev in njih nedolžnih otročičev se k vam milim dobrotnikam obrnem in vas prijazno prosim, tém revežem, ki jih je čez 500 duš na štivilu in se zdaj v hudi zimi po ptujih hisah potikati morajo, po premožnosti pomagati in svoje milodare, berž ko je mogoče, na fajmoštra v Knežak, gosp. Ignacija Mallita poslati, de se med potrebníši razdelé. Iz Zagurja poleg Postojne 9. prosenca 1849.

Ktere iména mescov so prave?

(Konec.)

Stari Slovenci so po Metodiju in Cirilu od Gerkov keršansko véro dobili in z njo tudi navadne iména mescov, kar nam spričuje stari slovenski Ostromirski. Kalender od léta 1057, v kterim so vsi mesci, kakor po navadi latinsko imenovani, le k januarju je pristavljeno prosinec, in avgustu zarez, pri drugih pa ni nobeniga sledú kakiga slovenskiga iména. Od tod torej pride, de imajo še dandanašnji vsi Rusi stare latinske iména mescov, le enmalo po rusko zavíte.

Vse romanske ljudstva, kakor: Italijani, Španci, Francozi, Valahi, — vse germanske ljudstva: Nemci Angleži, Danci, Švedi i. t. d. — tri četert Slovanov, to je, Rusi, Bulgarci, Serbi, vsi ti le vesoljno znane latinske iména rabijo.

Le ena četert Slovanov: Poljaki, Čehi, Slovaki, Horvati in Slovenci hočemo svoje posebne imeti, ako ravno latinske dobro poznamo in jih tudi veliko bolje rabiti znamo, kakor svojih 34 slovanskih. — Vsim Evropejcam, zvnaj Turkov, so tedaj stare latinske iména mescov dobro znane.

Pa ne le samo v Evropi, ampak tudi po celi nezmirni Ameriki, po velikim delu Azije in Afrike, po iztočni in zapadni Indii, celó po daljni Avstralii, se samo latinske iména mescov rabijo, ne le v svetovnih, ampak tudi v cerkvenih in duhovskih opravilih.

Kakor delječ tedaj kristjanska véra in ž njo latinska omikanost seže, to je, po vsim svetu, se rabijo te iména mescov. Ali se hočemo mi Slovenci po ti poti od celiga družiga sveta lociti in postati novi Kitajci? —

Ni prostora tukej razlagati kakošno zmed bi tako ravnanje že zdaj v naših pogodnih, kupčivskih in posebno menjjavskih pismih (Wechselbriefe) delalo. Ali bomo mornarjem, ki naše železo in jeklo v Ameriko, Bražilijo in Indijo vozijo, tudi naših velikih in malih pratik naložili, de se bodo zamorske ljudstva tudi naših mescov naučile in tako vedile naše menjjavske pisma o pravim času sprejeti ali pa jih nazaj poriniti. Kaj bodo pa še le v prihodnjih časih pisarji naše zgodovine reveži počeli? Ali bomo tudi za njih vsaciga eno naših pratikie prihranili, de se bodo zamogli iz njih našiga časoslovja (Zeitrechnung) naučiti?

Ob kratkim: kdor tedaj piše za široki svét, ali za prihodnje čase, bo rabil stare, povsod znane, povsod veljavne iména mescov. Kdor pa piše le za danes in jutro, le za domači log, in si zaznamovati hoče: kdaj de je breza sočna, kdaj je treba gosence moriti ali listje grabiti, nej se pa posluži tistih imén, ktere so mu narljubši.

Vas pa, dragi vredniki časnikov, novíc in daníc prosimo, odločite v novim létu, po izgledu usmiljeniga pratikarja, saj en kotiček na svojih listih za častitljive stare latinske iména, če jim že nočete clo popolnoma gospodarstva, ktere se jim po vsi pravíci spodobí, izročiti. Pod Šmarno goro 27. decembra 1848.

Peternel.

Sloven ali Slovan, pa ne Slavjan ali Slavijan.

Kdo more po pameti misliti, de bi bili naši predniki ime svojiga naroda iz besede slava olikovali ali izpeljevali? Veliko bolj jim je bilo mar za mir ko za slavo, kar nam njih zgodovina pové, in tudi že beseda bran očitno spričuje. Beseda vojska poméni pri njih kardelo vojšakov, in vojsko so imenovali bran, in ta beseda nam razložno pokaže, de se niso vojskovali za slavo, ampak so se le branili. Smešno je terditi, de bi bil ta tako mirin in pameten narod v besedi svojiga imena, ko še v vojskovanji ne, na slavo mislil. Lahko si je pa misliti, de so le po besedi kakor druge tudi svoj narod imenovali: Latince so imenovali Vlahe, to pomeni pri njih kar pri nas blebetavce, vlahovvati je pri njih blebetati, — Tevtone pa Nemce, to je mutce, nem pomeni mutastiga; kdor pa je njih jezik govoril, jim je bil Sloven ali Slovan, to je z besedo, njim znano, obdarovan; slovo poméni besedo, govor.

Pa tudi konec besede „Slavjan“ je napčen: kadar se beseda z v končá, in se ji jan natakne, se mora vselej j predstaviti, ki ga tukaj ni, postavim: Lancovljan i. t. d. Lahko si je tudi misliti, de je Nemecc po svoji šegi imé Slovan v „Slawe“, „Slawen“ prekoval.

Kogar je pa Rusovski pravopis v napčno pisanje tega iména zapeljal, se bo te napčnosti lahko pričal, če le v Rusovsko slovnico pogleda, kjer je pravi izrek Rusovskiga ja ali 'a povédan.

Tudi primki Souvan, ki jih je več v naši deželi, nam kažejo pravo imé našiga naroda, in u so še zmirerj ohranili, de nam očitno pokažejo, od kod je to imé; pa še očitniši bi to pokazali, ko bi u pred o devali: Suovan, Slovan. Častiti gospodje Souvani mi ne bote zamerili, de vas tukaj očitno v misel vzamem!

Metelko.

Is deržavniga zbora.

V poslednjim listu smo rekli, de bo 8. prosenec imeniten dan, in zares sta bila 8. in 9. prosenec imenitna

dneva. Veseli nas bravcam oznaniti, de se je razpertija med državnim zborom in ministri spet poravnala, ki se je 4. prosenca zavoljo 1. razdelka ustavnih pravic („vse oblasti izvirajo od ljudstva“) hudó vnela. Kaj se je 8. in 9. prosenca v zboru godilo, moramo bravcam nekoliko obširniši povédati, de resnico zvedó, ne pa laží, ktere bi se utegnile po deželi zatrositi. Takole je bilo: Večini zbora vgovor ministra Stadionona (kteriga smo nekoliko v poslednjim listu oznanili) ni bil všeč. Desnica se je v ti reči z levico sklenila in 178 poslancov, s predsednikom Strobacham vred, je podpisalo odgovor ministru, v katerim se pritožijo, de taki ministerski vgovori kratijo zboru svobodno besedo in svobodno pomenkovanje, ktero so Cesar v Svojih razglasih 16. velkiga travna in 6. rožnika zboru dali. Ta odgovor je bil z 196 glasovi zoper 99 poterjen in v zboru ministram bran. Minister Stadion je na to odgovoril: „de ni res, de bi hotli ministri kadaj državnimu zboru svobodno besedo, svobodno pomenkovanje braniti, in ako so se 4. prosenca zoper 1. razdelk ustavnih pravic vstavili, so to le zato storili, kér so hotli odkritoserčno zboru in svétu pokazati, kako oni zavezo med Cesarjem in ljudstvom razsodijo, na ktero zavezo se pravice Cesarja in ljudstva opirajo, de se ne Cesarju ne ljudstvu krivica ne zgodi.“ — Ko so potem še nekteri za obstanje, nekteri za overženje 1. razdelka govorili, je šel ob 3. popoldne zbor sak sebi, brez de bi bila ta razpertija poravnana, ktera je tako imenitnost zadobila, de se je slišalo govoriti: če se ministri z zborom v ti reči ne poravnajo, bojo odstopili ali ministri, ali pa bo šel celi zbor sak sebi. — Se vé de so se poslanci domá berž zbrali in so poslednji odgovor ministra na tanjko prevdarjati začeli. — Veči del poslancov desnice se je potolažil po zgorej imenovani razlagi ministra Stadionona, in slovanska stranka je sklenila predlog, kteriga je drugi dan Ulepič (krajnski poslanec) zboru priporočil, in kteri je bil z veliko večino glasov tudi poterjen.

Ulepičev predlog se takole glasi: „Danes imamo imenitno reč skleniti, kteriga sklepa veliko milijonov avstrijskiga ljudstva željno pričakuje. Pred vsim moramo pri ti reči prevdariti podlago pravice, na ktero se imenovani 1. razdelk opira. Pervi del tega sestavka obseže le neko misel, ktero so nekteri izmed nas resnično, nekteri krivično spoznali. Kar mene zadene, se nočem v jedro tega razdelka vtikovati, ampak moja reč je le presoditi: kaj je in kaj mora za vsaciga reč pravice biti. Reč pravice pa ni le góla misel, ampak gotovi sto- in stolétni stan avstrijskiga cesarstva, in razmera ali zaveza, ki med vladarjem in vladanimi ljudstvom toliko lét zares obstoji. Na to se mora gledati, če se hoče prvi del 1. razdelka („vse oblasti izvirajo od ljudstva“) pravično razsoditi. (Potem je razložil Ulepič cesarske razglase 25. mal. travna, 16. vel. travna, 3. in 6. rožnika, 16. in 19. kozop., 2. grudna in odgovor ministrov 7. kimovca). Iz vsiga tega — Ulepič na dalje govori — se očitno kaže, kaj de vladarstvo hoče. Če pa hočemo zvediti, kaj de avstrijske ljudstva hočejo, poglejmo na mnoge poslanstva in dopise, ktere so ljudstva iz vsih krajev našiga cesarstva pred tron Cesarja poslali. Iz vsiga tega je očitno, de Cesar in ljudstva hočejo v lepi zavezi edino pot iti in delo zedinjenja do konca dognati. Za to so nas naši poročniki poslali, in z velikim veseljem bojo sprejeli ustavo, ktera bo svoj sklepni kamen v častiljivi kroni avstrijskiga Cesarja imela. Zatorej je moj predlog: de izpustimo 1. razdelk, in de nej se ima prihodnja sestava zastran državnih oblast ustavnimu zboru izdelati dati.“

Velika večina poslancov desnice in sredice je poterdila Ulepičev predlog — in takó se je pravda stékla po vošilu milijonov in milijonov ljudi — mi samo to pristavimo, de tudi po vošilu vsih pravih Slovincov, ki scer ne bojo terpeli, de bi jim kdo njih ustavno svobodo krajšal, pa tudi ne, de bi kdo Cesarju tisto oblast vzeti hotel, ktera po ustavi Cesarju gré. De tudi državni zbor ni nikdar kej taciga mislil, so nam mnogi govorniki 8. in 9. prosenca razložili. Zavoljo veliko vsiga spoštovanja vrednih poslancov, ki v zboru sedé, želimo de bi zbor obstal in kmalo ustavo dokončal. Ustavo, ustavo nam dajte kmalo!

Novičar iz Ljubljane.

Minister je dovolil v Ljubljani šolo kmetijstva v slovenskim jeziku; učenika sta g. Dr. Orel in g. Dežman; tudi je dovoljena šola državljanskiga pravdoznanstva (Civilrecht) v slovenskim jeziku; učenik je g. Mažgon; vsaki dan pričakujemo dovolitve slovenskiga uka iz kaznovavnih postav (Criminalrecht). — G. prof. Metelko so že pred novim letom začeli razlaganje staro-slovanskiga jezika, vsak torek popoldne od 2 — 3, kteriga živo priporočimo vsim jezikoslovcem. — Ker učenci (študenti) ne smejo več narodni stražniki (Nationalgardisten) biti, je šla tudi Ljubljanska akademijska kompanija sak sebi, in scer 11. dan tega mesca z veliko pohvalo svojiga lepiga domorodniga obnašanja, ktero so ji deželni poglavar, vodja narodne straže in stotnik kompanije glasno na znanje dali. — Ministerstvo je poterdilo g. Karl Raaba, rodoljubiga moža, za tačasniga namestnika cesarskih krajnskih mest pri deželnih stanovih, dokler bojo ti obstali. — Gosp. Dr. Prešerin nam je na znanje dal, de ni res, kar je unidan „Novičar“ zastran njegove bolezní govoril, in de njegova bolezní ni huda, kar se očitno iz tega vidi, ker g. dohtar sam Novice bere. Z velikim veseljem tedej prekličemo Novičarjevo laž. — V nedeljo je šlo čez 400 Madžarskih vojakov in vjetih pomagačev skozi Ljubljano, ktero bojo v mnoge regimente na Laškim potaknili.

Novičar iz mnogih krajev.

Naša armada je pretečeni teden na Ogerskim spet eno zmago za drugo dobila. Madžari povsod bežé, kakor zajci pred strelcem. Windischgrätz in Jelačić sta brez bója v Buda-Pešt prišla, kjer jih je ljudstvo z velikim veseljem sprejelo. Košut je v Pestu poropal, kar je mogel, in jo je, kakor pravijo, proti Dabrečinu pobegnil, de bi na Turško všel. Neka madžarska rodovina (Zichi) je sama 50,000 gold. postavila na Košutovo glavo! — Na Dunaji se je v vojaški bolnišnici kolera začela. — Papežove dežele so v polnim punktu. Sveti Oče so še zmirej v Gaeti. — Oficirji Serbskih armad nosijo na mečih ces. kralj. ovézo, na persih pa svitle plošice z vpisam: „Za svobodo in slovanstvo.“ — Piemontezi so s svojo armado obsedli celo svojo mejo, kar pomeni, de nimajo mirnih misel. — Govorica se je iz Dunaja zanesla, de rešenje desetine, tlake in družih gruntnih dolžnost bo šlo na 3 tretjínke (dritelce): eno tretjínko bo mogla grajšina zgubiti, drugo bo plačala država, tretjo pa podložni kmet. Tode to je šele govorica — mislimo pa, de bi bilo s tem vsem vstreženo, ko bi govorica resnica postala. — Pravijo, de se bojo prihodnjič od psov davki odrajtovali; kar bi bilo prav, de se bo saj po mestih neizmerno število nepotrebnihs psov pomanjšalo.

Današnjimu listu je pridjan 3. dokladni list.